

ספר לחם יומים

מקורות וביאורים למצוות ומנהגים
השייכים למעגל השנה

חודש אדר

מתוך שיעורים שנמסרו במשך השנים
בליל שישי וביום שבת קודש (והם "לחם יומים")
בביהכ"נ קהילת יעקב הנקרא "קארלבך שול"
ובקהל עבודת ישראל - קאזניץ
מאנהעטן, ניו יורק

בעזרת החונן לאדם דעת
יצחק מתתיהו בן הר' אברהם אבנר פינחס וינברג
אדר ב' תשע"ט

תשע"ט - 2019

לכל עניני הספר ניתן לפנות אל
המחבר:

Yitzy Weinberg

Kuntrusadar@gmail.com

ספר זה י"ל ע"י

מכון מפרשי הש"ס

Machon Meforshei Hashas

1 Rose Park Cres

Lakewood, N.J. 08701

732-239-2883

MachonMeforshiHashas@gmail.com

תוכן הענינים

הקדמה.....א

סימן א': דין משנכנס אדר מרבים בשמחה

ביאור למה נשמט דין משנכנס אדר מרבים בשמחה מהשו"ע.....יט

סימן ב': קריאת פרשת שקלים

מצינו כמה טעמים במפרשים מפני מה קורין בפרשת שקלים באדר.....כו

סימן ג': חקירה בשמחה שעושים כשנמנה לאב"ד

ר"ח אדר הוא יום שמחה של התוס' י"ט ושאלה בענין השמחה שעושים
כשנמנה לאב"ד ובפרט לגבי ברכת שהחיינו.....כט

סימן ד': ז' אדר יום שנפטר משה רבינו ע"ה

יש כמה מסורת בחז"ל באיזה יום נפטר משה רבינו ע"ה.....לב

סימן ה': סוד התענית ביום ט' אדר

מצינו שתיקנו תענית בט' אדר משום שבאותו היום נחלקו ב"ש וב"ה ולא
ברור למה דוקא תיקנו ביום זה.....לט

סימן ו': מקור לקרות הפסוק "זכר עמלק" ב' פעמים

מנהג זה לא הוזכר בש"ס ולא הובא בראשונים להלכה וצ"ע באיזה תקופה
התחיל.....מז

סימן ז': למה תלוי עיירות המוקפות חומה לימות יחושע בן נון

ביאור למה היה פשוט לש"ס בבלי לתלות דיני העיירות מימות יחושע בן
נון ולא מימות אחשורוש.....מט

סימן ח': חיוב להרוג אפילו בהמתן של עמלק

ביאור המקור לשיטת רש"י שחיוב מחיית עמלק כולל אפילו בהמתן.....נא

לחם יומים

סימן ט': אם מקבלים גרים מעמלק

דין אין מקבלים גרים מעמלק לא הוזכר בש"ס וכתוב שמכני בניו של חמך למדו תורה בבני ברק..... נה

סימן י': באיזה תקופה התחילו להתענות תענית אסתר

תענית אסתר ביום י"ג באדר לא הוזכרה במגילת אסתר ולא במשניות או בגמ'..... סב

סימן י"א: מקרא מגילה בלילה

חייב לקרות המגילה בלילה לא הוזכר במשניות ומשמע שתיקנוהו אח"כ..... עג

סימן י"ב: מ"ד אסתר לא נכללת בתנ"ך

שאלה בדעת שמואל שפסק בדעת יחידאה שמגילת אסתר לא נכללת בתנ"ך אף שסבר שאסתר ברוח הקודש נאמרה..... צ

סימן י"ג: מסורת חז"ל אם אסתר היתה פנויה

הש"ס מביא מ"ד שמרדכי לקחה לאסתר לאשה, ולא הוזכר דעה זו במדרשים, אבל המעיין בסוגיות אחרות שאפילו בש"ס לא היה מוסכם..... צג

סימן י"ד: אם דריוש היה בנה של אסתר ואחשורוש

הש"ס לא הזכיר להדיא שהמלך דריוש היה בנה של אסתר עם אחשורוש ואפשר לתלות במח' בגמ' לגבי מקור שהחמיץ..... צח

סימן ט"ו: מקור לאמירת על הנסים בפורים

אמירת על הנסים בפורים לא הוזכרה להדיא בש"ס וביאור למה אין מזכירים בו שקבעו יו"ט של פורים כמו בחנוכה ולמה אין מזכירים פורים בברכה מעין שלש..... קד

סימן ט"ז: אם אומרים בזמן הזה או ובזמן הזה בברכת שהחיינו

מבואר בראשונים כמה גירסאות בברכת שהחיינו..... קה

סימן י"ז: מקור לבישת פרצופים בפורים

מנהג לבישת פרצופים בפורים לא הוזכר בש"ס אבל הוזכר בראשונים בלא טעם ומקור, ונחלקו הפוסקים בזה אם לחלכה יש ללבוש..... קי

תוכן הענינים

סימן י"ח: אם חיוב סעודה פורים מעיקר חיובי היום

מצות סעודת פורים ומשלוח מנות לא הוזכרו במשניות ונחלקו הראשונים אם חיוב משתה ושמחה היינו סעודה א"נ חיוב מדרבנן בעלמא היא..... קב

סימן י"ט: מקור חיוב השתייה ושכרות "עד דלא ידע וכו'"

חיוב השתייה הובא בגמ' בלא מקור ולא נתבאר גדר שיעור עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ומצינו הרבה שיטות בראשונים ואחרונים בביאור חיוב הנפלא הזה..... קלג

סימן כ': כ"א אדר הילולא של מוהר"ר אלימלך מליזענסק זיע"א

פרטי חייו של מוהר"ר אלימלך ונידון אם יש מקור למעשה נפלא בקברו.. קמה

סימן כ"א: קונטרס משניות של רבי נתן

מבואר בכמה מקומות שגם רבי נתן היה מחבר המשניות וקשה שאם היה שותף של רבי בחיבור המשנה למה לא הוזכר ברוב מקומות..... קמט

סימן כ'

כ"א אדר הילולא של מוהר"ר אלימלך מליזענסק זיע"א

פרטי חייו של מוהר"ר אלימלך ונידון אם יש מקור למעשה נפלא בקברו

א[יום כ"א לחודש אדר הוא יום ההילולא של מהור"ר אלימלך בן הר' אלעזר ליפמן זצוק"ל מליזענסק בעהמח"ס נועם אלימלך.

קורות חיי
מוהר"ר
אלימלך
מליזענסק
זיע"א

רבי אלימלך נפטר בליזענסק בשנת תקמ"ז, ושם מנוחתו הכבוד. והנה על מצבתו כתוב שנפטר בשנת "תנצב"ה", ולא כתיב שנת תקמ"ז. ושמעתי הטעם משום ש"תנצב"ה" בגימטריא שנת "תקמ"ז".

והנה ספר נועם אלימלך עה"ת היה מראשוני ספרי החסידות. ובאמת הספר נכתב על ידי בנו ר' אלעזר זצ"ל והוציא את הספר¹ 2 והוא קרא לו בשם נועם אלימלך, כמו שהוא בעצמו כותב בהקדמת הספר. וכתב שם שרצה הוא להוציא הד"ת אל הדפוס כבר כשהיה אביו רבי אלימלך חי, וביקש ממנו רשות, אבל אביו צוה שודאי יעשה כן אבל רק לאחר מיתתו,

1. ועל כן כתב באמצע הקדמתו שאם אחר העיון גדול ימצא איזה טעות הוי יודע שזה טעות הכותב.

2. מעניין מאד שבסה"ק נועם אלימלך שקבלתי מאת רבי יעקב ביסטריצער שליט"א, ממכון משמחי לב, אחר ההסכמות יש ב' תעודות, והם משני אחים, אחת מזקני מוהר"ר יחזקאל שרגא האלברשטרם זצוק"ל מח"ס דברי יחזקאל, והשניה ממוהר"ר שלום אליעזר האלברשטאם זצוק"ל.

והנה הדברי יחזקאל כתב לגבי אשה שרצה להעלות על הדפוס ספר נועם אלימלך ואמר לה שטוב הדבר רק באופן שיהיה ביופי והידור, כמו שהדפיס בנו של המחבר, בלי טשטוש, וכן עשתה והביאה לפניו הקונטרסים שנדפסו והם היו מהודרים ויפים מאד, וצוה הדברי יחזקאל שראוי ונכון שלא להדפיס ספר זה עד שתמכור הספרים שהדפיסה, היינו שש שנים מעת שיצאו מהדפוס שלא להיות שלוחי מצוה נזוקין.

אולם מוהר"ר שלום אליעזר גם הוא כתב על מי שהוציא הסה"ק נועם אלימלך ביופי והידור וגם הוא צוה שלא להיות שלוחי מצוה נזוקין ח"ו אבל צוה רק עד חמשה שנים. וצ"ע למה בא' כתב לששה שנים והשני כתב על חמשה שנים.

ואמר לו שיש עוד תועלת בהוצאת הספר וז"ל, "וכה אמר אין לך מצוה גדולה מזו כי אף שנראין הדברים כפשוטין לפי ראות העין לכאור' אבל כשיבא איזה אדם צדיק וישר וחכם וילמוד בזה הספר בודאי ימצא בו כל רצונו ובוזה יאות הדבר אלי".

מהר"ר אלימלך זצוק"ל היה תלמיד המגיד ממעזריטש והיה חבר של הרב בעל התניא. אחיו הגדול היה מהור"ר משולם זוסיא מאניפולי, הידוע יותר בשם ר' זושא. העמיד תלמידים הרבה ומהם החוזה מלובלין, המגיד הקדוש מקאזניץ, הרבי מאפטע, ואחרים.

בכל שנה רבים מבני ישראל מתקבצים בעיר ליזענסק להתפלל על קברו ביום ההילולא, וגם אני הייתי שם כמה פעמים³.

3. הפעם הראשון ע"י הנגיד המפואר רבי יעקב ביסטריצר שליט"א, מעיר טורונטו בקאנעדה, שבקרתי שם לכמה שנים לאסוף צדקה בעד מפעל יד אליעזר, ושנה אחת התפלא רבי יעקב שהיות שאני נכד בעל הנועם אלימלך זי"ע היאך אפשר שלא הייתי שם ביום ההילולא, וגם היאך אפשר שלא למדתי ספר נועם אלימלך, ולכן נתן לי ספר נועם אלימלך עם מכתב יפה, וגם התנה אתי שיתנדב לצדקה נדבה חשובה ע"מ שאני אלך בשנה הבאה לליזענסק ביום ההילולא להתפלל שם. ובשנה הבאה הלכתי לליזענסק וגם הלכתי לקברי כמה צדיקים ומהם הדברי יחזקאל בשינווא, הבני יששכר, ורבי נפתלי מראפשיטץ זי"ע. אחר כמה שנים חזרתי עוד פעם עם ידיד נפשי ר' דניאל משה קינסטלינגר נ"י, והלכנו אז לק"ק קראקא, והתפללנו בציון הרמ"א, והמגלה עמוקות, הב"ח, והתוס' יו"ט, ושאר צדיקים הנקברים שם בבית החיים, ועשה עלי רושם גדול. וחזרתי שם עוד פעם ביום ל"ג בעומר לרגל יום הילולא דרמ"א כמו שכתוב על קברו.

באמת גם בנו של החיד"א היה מתעורר מבית הקברות הנורא הזאת שראיתי בשם הגדולים לחיד"א (מערכת הגדולים) לגבי הרמ"א שכתב וז"ל, "ועתה אמת אגיד ששמעתי מהבן יקיר לי ידיד נפשי מגן אברהם בעזרו שזכה לבקר מצבתו בק"ק קראקא וכתוב על המצבה של מור"ם בלשון הזה. ביום ל"ג לעומר שנת של"ג בן ל"ג שנה וכו' ועוד הגיד לי כי בצדו אחיו אהרן ואחותו מרים אשת הגאון מה' פנחס הלוי הורוויץ ז"ל. ובצדו הגאון מהר"ר יוסף כ"ץ בעל שארית יוסף ומצד אחר הגאון בעל מגלה עמוקות ז"ל ומצד אחר הגאון בעל בית חדש ובאותה שורה הגאון מה העשל זקנו המפורסם הגאון מה' העשל ושם הגאון מהר"ר ליווא ודמות אריה על קברו ובסוף השורה הגאון הרב תי"ט עוד שם כמה רבנים זכר כולם לברכה וכו' כל זה הגיד בני ידידי הנז' מה שראה בעיניו וזכה להשתטח על מצבותם ז"ל וכו'".

אולם אני ראיתי מצבתו של הרמ"א ולא כתוב שם "בן ל"ג שנה" וצ"ע. ובאמת כן העיר ההגה שם מנחם ציון שזה טעות מה שראה הבן שנת של"ג שהרי כבר נפטר בשנת של"ב וגם הביא כל הנכתב על מצבתו כמו שאני זוכר. וגם סבר שהיה זקן הרבה מל"ג שנים ושיש כמה טעויות בשאר העדות. ועכ"פ מוכח שזה עשה רושם גדול עליו לראות מקום

ב] הנה הרבה פעמים שמעתי⁴ מעשה פלא שבשעה שנכנסו הגרמניים
ימש"ו וקלקולו את הבית החיים שם, וברוב רשעם צוו להוציא ולבזות את
גופו של הרב רבי אלימלך, וכן עשו, אבל ראו שבנס ופלא אחרי מאות
שנים נשאר גופו הטהור של רבי אלימלך בלא שום קלקול. וגם אומרים
שהיה עדיין על הגוף מי המקוה מלפני הקבורה.

אם יש מקור
נאמן למעשה
פלא
שהגרמניים
ימש"ו
הוציאוהו
מקברו וראו
שנשאר גופו
שלם בלא
קלקול

והנה ידוע מה שכתב מוהר"ר יואל מסאטמר (ספר ויואל משה, בסוף
חלק א' שם) שבעו"ה הסיפורים שמספרים על צדיקים בזה"ז רובם ככולם
שקרים, ורק מרבים בסיפורים אלו מפני שבמצב דורינו אין לנו שום אלא
לתלות עצמנו במעשים כאלו.

והנה רציתי לדעת אם יש מקור נאמן לסיפור הנ"ל. ולכן כתבתי⁵ לר'
שניאור זלמן ליימן שליט"א שהוא מתקבל כבקי בהיסטוריה וגם הוא ת"ח
ויר"ש, ושאלתי לו אם יש מסורת לסיפור הזה.

השיב לי ר' ליימן שגם הוא שמע את הסיפור, ושכן נכתב בספר סיפורי
חסידים מר' שלמה יוסף זוין, ובספר בדרכי פולין האבלות.

וכתב לי שאף שאפשר שזה אמת, יותר מסתבר שאין לנו שום מקור
אמיתי לזה⁶ שהרי הגרמניים ימש"ו בודאי לא ידעו איזה קבר קלקלו,
והיהודים שהיו שם בשעת מעשה לא חיו לספר לנו אם זה אמת.

והוסיף שהסיפור נדפס לראשונה קרוב לשנת 1960, בלי שום מחבר או
בעל המעשה. והעיר שכמעט בכל שנה ושנה מוסיפים סיפורים כאלו על
כמה צדיקים ואנשי מעשה. והיה קשה לו למה לא נמצאת סיפור זה בספר
ליזנסק, אף שהאריכו על היסטוריה של עיר ליזנסק, ונכתב ע"י הנקלטים
ממלחמת העולם השנייה.

קדושה כזו שהרבה מגאוני עולם נקברים ביחד בבית החיים קטן.

4. שמועה זו הודפס ב"Jewish Press" בשנת 2013 על ידי מגיד מפורסם.

5. שלחתי אימל ביום April 13, 2014, וקבלתי תשובה ממנו ביום April 18, 2014.

6. ובזה אני זוכר מה שראיתי בכתבי ר' ליימן לגבי סיפור אחר המי מפורסם (הודפס בספרי
Artscroll), לגבי גופו הטהור של הגר"א מווילנא, והעיר ר' ליימן שבמקורות הראשונים
על הקבורה השנייה של הגר"א לא הזכירו שגופו היה קיים רק שלד העצמות.

ועכשיו אססר מה שאירע לי בעצמי בנידון הסיפור הזה להראות למה קשה לסמוך על סיפורים.

לפני כמה שנים הייתי בבית איש אחד שהיה איש חסידי ממשפחה של רבנים. ודברנו על ענייני אירופה ומצב הבתי החיים הישנים שבפולין ואוקראינה, והגיד לי שבימי בחרותו הלך לכמה עיירות ישנות ומצא שם מקומות קדושים ובתי חיים שכבר נעלמו מאות שנים. ובתוך דבריו הגיד לי שפעם נסע לעיר ליזענסק ופגש לאיש אחד אשר הוא בעצמו היה אחד מהבני אדם שהוציאו גופו של רבי אלימלך באונס ע"י הגרמניים ימש"ו ומצא שעל ידי נס נגלה אחר מעות שנים היה גופו של מוהר"ר קיים לגמרי.

וכששמעתי דברים הללו שמחתי בשמחה גדולה והודתי לו בקול רם, ואמרתי לו האם אתה יודע כמה שנים אני מחפש מקור נאמן לסיפור זה ועכשיו אתה פגשת בעצמך עד א' ממש שהיה שם. ואמרתי שאני צריך לפרסם בדבר. ומיד ענה לי שהוא לא בודאי אם היה אותו האיש שם בשעת מעשה או אותו האיש שמע מאיש אחר שהיה שם בשעת מעשה. ומיד נתהפפה כל נאמנות המעשה ששני דקות קודם היה אומר לי שהוא שמע מאיש שהיה שם בשעת מעשה. ומיד כשאמרתי לו שאני מחפש מקור ושאפשר לפרסם, מיד נשתנית המציאות שהוא שמע. ומכאן ראיתי שאפילו מה שאומרים על עצמנו לא כ"כ פשוט למצוא מקור נאמן אא"כ קבלו מרבותינו או סיפורים שמספרים גדולי עולם ואנשי מעשה שברור בהם שלא שינו אפילו במקצת מהמציאות.